

Iedzīvotāji un pašvaldības saistošie noteikumi. Šie jēdzieni ir ļoti cieši saistīti, jo tieši pašvaldības saistošie noteikumi ir tie, kas konkrētās jomās ietekmē ikdienu. Piemēram, nosaka pabalstu apmērus dažādām iedzīvotāju kategorijām, nosaka nodokļu atlaides, pašvaldību līdzfinansējumu iedzīvotāju aktivitātēm.

Administratīvi teritoriālā re-

forma Cēsu novadā apvieno septiņus novadus, un katram bija savi saistošie noteikumi. Līdz nākamā gada 1.jūnijam tie darbojas apvienību pārvalžu teritorijās, kas aptver bijušo novadu robežas, pēc tam spēkā stāties jauni saistošie noteikumi, kas būs vienādi visā lielajā Cēsu novadā. Kāds šajā konsolidācijas procesā būs ieguvējs, kāds – zaudētājs.

Iespēja izvērtēt saistošos noteikumus

pojuma grozi, tagad rūpīgi tiek vērtēti, lai kādiem par daudz neatņem, bet jāņem vērā arī budžeta iespējas.”

Līdzīgi ir ar saistošajiem noteikumiem, kas regulē Nekustamā īpašuma nodokļa atlaides dažādām iedzīvotāju kategorijām. Arī šīs normas bijušajos novados ir atšķirīgas, arī tās nepieciešams vienādot. Rūpīgi jāizvērtē atvieglojumu piešķiršana, jo tie ir līdzekļi, kas ienāk pašvaldības budžetā.

“Jāvērtē, kas bijis aktuāls pilsetā, kas laukos, un jācenšas atrast optimālu vidusceļu,” saka S. Zvirbule. “Arī attiecībā uz nomas maksām par neapbūvētas zemes nomu situācija ir atšķirīga. Ministru kabineta (MK) noteikumos teikts, ka pašvaldība var noteikt augstāku nomas maksu, nekā to paredz MK regulējums, bet tad jāpieņem saistošie noteikumi.

Ir pašvaldības, kur tas izdarīts, bet ne visās. Ņemot vērā, ka pilsetā kadastrālās vērtības augstas, mēs piemērojam MK noteikumos noteiktos procentus, bet laukos, kur lauku zemēm kadastrālā vērtība ļoti zema, nomas maksas tika noteiktas augstākas. Tagad jāsaprot, kā to visu salikt.”

Uz jautājumu, vai iespējams regulējums, ka kādā novada daļā atlaides, nodokļi tomēr atšķiras, S. Zvirbule norāda, ka atšķirība var būt tikai pēc personu loka, uz ko šis regulējums attiecas, nevis pēc teritorijas piederības. Iespējams, ģeogrāfiskās atšķirības varētu būt pieļaujamas attiecībā uz tirdzniecības nodevām, un, piemēram, tirgojoties tirdziņā Kaivē, šī nodeva būtu mazāka nekā Cēsīs. Bet par to vēl neesot runāts, tā īsti komentēt to nevarēšot.

Darba grupām nav viegls uzdevums atrast zelta vidusceļu, taču šim procesam ir kāda ļoti pozitīva pievienotā vērtība, proti, šī ir iespēja izvērtēt visus saistošos noteikumus, aktualizēt, kā arī izvērtēt, vai un kā piešķirtās atlaides izmantotas.

“Šī tiešām ir lieliska iespēja pārskatīt visas jomas, kas pašvaldībā tiek regulētas ar saistošajiem noteikumiem. Arī valstiski tiek teikts, ka katram likumam, regulējamam vajadzētu būt pēcizvērtēšanai, kā attiecīgais normatīvais akts darbojas reālā situācijā. Varbūt noteiktais ir novecojis un vajadzīgs jauns risinājums. Ir arī jomas, kas dažām pašvaldībām tika regulētas ar saistošajiem noteikumiem, bet citām – nebija. Jomas, par ko pašvaldība var izdot saistošos noteikumus, noteiktas Likumā par pašvaldībām un

vēl daudzos citos normatīvajos aktos. Var atšķirties formulējums, proti, ir teikts, ka pašvaldība izdod saistošos noteikumus, kas nozīmē, ka tiem jābūt obligāti, un ir formulējums – ir tiesīga izdot. Tādā gadījumā ir pašvaldības brīva izvēle, darīt to vai ne.”

Liela atšķirība ir arī pašvaldību izdotajos saistošajos noteikumos par sabiedrisko kārtību. Piemēram, Cēsīs tajos ir vien dažī punkti, citviet – regulējums ļoti plašs.

S. Zvirbule stāsta, ka šajā jomā ļoti daudz jau regulē valsts mēroga likumdošana, pašvaldību kompetence nav tik plaša: “Nesen no VARAM saņēmām atzinumu, ka šajos noteikumos pašvaldība var iekļaut vien pāris punktu, jo, kā teikts likumā, pašvaldība tiesīga izdot saistošos noteikumus, paredzot administratīvo atbildību par to pārkāpšanu, ja tas nav paredzēts likumos. Iespējams, kādā apvienotās pašvaldības teritorijā šie noteikumi bija plašāki, jo pieņemti pirms vairākiem gadiem un nav pārskatīti.”

Kad pašvaldība saistošos noteikumus izstrādājusi, tie ir jāaskaņo VARAM, izņēmums ir noteikumi par budžetu, pēc tam visi saistošie noteikumi tiek publicēti “Latvijas Vēstnesī”, kur redzamas arī visas konsolidētās versijas.

Ir noteikts, ka esošie saistošie noteikumi ir spēkā līdz 1.jūnijam. Ja līdz tam netiek izstrādāti un pieņemti jauni, šī joma paliek bez regulējuma. Iepriekšējie būs zaudējuši spēku, bet jaunu nebūs. □

Lielas un mazas atšķirības

Iepazīstoties ar spēkā esošajiem saistošajiem noteikumiem, top redzams, ka atšķirības apvienotajos septiņos novados ir itin lielas gan atbalsta apjomā, gan atšķiras iedzīvotāju grupas, kuras uz palīdzību var pretendēt. Turklāt gandrīz katros saistošajos noteikumos ir kāds īpašs atbalsta, pabalsta veids, kura nav citos. To visu nākas konsolidēt, atrast zelta vidusceļu.

Spilgts piemērs ir jaundzimušo pabalsti. Patlaban vismazākais tas ir Vecpiebalgas apvienībā – 71,14 eiro. 100 eiro apmērā pabalsts ir Jaunpiebalgas

atlaižu saņēmšanu.

Par to, kā Cēsu novadā notiek darbs pie jaunu saistošo noteikumu izstrādes un veco izvērtēšanas, jautājām Cēsu novada pašvaldības administrācijas padomnieci juridiskajos jautājumos Sigitai Zvirbulei.

S. Zvirbule stāsta, ka izveidotas vairākas darba grupas, kas strādā pie konkrētu jomu saistošajiem noteikumiem, lielāku uzsvāru liekot uz tiem, kas ietekmē nākamā gada budžetu: “Pirmkārt, tie, kas attiecas uz sociālo jomu, kas regulē pabalstus, atbalsta mehānismus. Galvenais uzdevums ir nodrošināt vienādu pieeju visā novadā. Katram bijušajam novadam bija atšķirīgi sociālā pakal-

un Priekuļu apvienības, un Cēsīs. Te gan jāpiebilst, ka Cēsīs un Priekuļos to izmaksā dubultā, ja abi vecāki deklarēti konkrētajā teritorijā. Amatas apvienībā pabalsts par jaundzimušo ir 107 eiro, bet vēl paredzēts arī vienreizējs Gada pirmā jaundzimušā bērna pabalsts 145 eiro apmērā, to piešķir tā mazuļa vecākiem, kuri pirmie konkrētajā gadā iesniedz iesniegumu Sociālajā dienestā.

Pārgaujas apvienībā jaundzimušā pabalsts ir 150 eiro, bet Līgatnes – 200 eiro.

Arī šis pabalsts būs jāvienādo, un ir skaidrs, ka kāds būs ieguvējs, kāds – zaudētājs.

Ļoti atšķirīgi ir arī pabalsti

nozīmīgās dzīves jubilejās. Tā Priekuļu apvienībā paredzēts, ka personām no 90 līdz 99 gadu vecumam (ieskaitot) katru gadu izmaksā 100 eiro, bet 100. jubilejā un katrā nākamajā dzimšanas dienā – 200 eiro. Citās pārvaldēs šos pabalstus izmaksā jau 80 un 85 gadu jubilejā, bet summas mazākas. Cēsīs pabalsts ir tikai 100 gadu jubilejā – simts eiro.

Taču te minētais ir tikai neliela daļa no dažādajiem sociālā atbalsta veidiem. Ir garantēta minimālā ienākuma atšķirības, apkures pabalsti, brīvpusdienas un cita palīdzība, par ko jāvienojas jaunajā novadā. □

Pabalsti nav alga

Lielākās diskusijas, veicot saistošo noteikumu izvērtēšanu un konsolidāciju, visticamāk, būs par sociālajiem pabalstiem, kas ir atšķirīgi, aptver dažādas mērķauditorijas. Amatas apvienības pārvaldes vadītāja pienākumu izpildītāja Elita Eglīte norāda, ka šajā diskusijā būtu jādomā ne tikai par pabalstu konsolidāciju, bet arī par pašu šī atbalsta būtību.

“Mūsu bijušā Amatas novada politika bija tāda, ka dzimšanas, miršanas pabalstus, arī brīvpusdienas skolās dalījām visiem cilvēkiem, nevērtējot materiālo stāvokli. Iespējams, jaunajā novadā, veicot izvērtēšanu, konsolidāciju, tiks ņemts vērā cilvēku materiālais stāvoklis, bet tas nekad daudz sarežģīt šo procesu.

Automātiski tas ir tikai trūcīgām vai maznodrošinātām personām vai daudz bērnu ģimenēm, bet man joprojām grūti atbildēt uz jautājumu, kāpēc divu bērnu ģimenei nevar būt sarežģīta situācija. Bet, ja ģimene ir trīs bērni, tai automātiski pienākas palīdzība kā daudz bērnu ģimenei,” norāda E. Eglīte.

Viņa arī akcentē to, ka trūcīgo personu, maznodrošināto pabalsti absolūti nav saistīti ar cilvēka veiktajām iemaksām budžetā, kas patiesībā nav īsti pareizi. Šobrīd nav svarīgi, vai konkrētais cilvēks savā mūžā kaut ko ir maksājis nodokļos vai nav, viņu atbalsta, ja vajag, liek pensionātā, pašvaldība maksā 500 – 600 eiro mēnesī, lai arī cilvēks neko savā dzīvē nav darījis, lai to nopelnītu.

“Neesmu par to, ka trūcīgām personām nepienākas palīdzība,” uzsver E. Eglīte. “Bet ļoti bieži saskaros ar nevēlēšanos strādāt, kas ļauj cilvēkam šo trūcīgās personas statusu ekspluatēt. Varbūt jaunajā novadā spēš īstenot stingrāku kontroli, ja cilvēks kategoriski nevēlas strādāt vai pārmēru lieto alkoholu, varbūt šo statusu tomēr vajag pārskatīt. Nevar dzīvot pēc principa: man nav – dodiet! Ir valstis, kur tiek rūpīgi sekots, kā šis statuss tiek ievērots. Pieļauju, ka par to tiks diskutēts jaunajā novadā.

Es gribētu, lai jaunajā domē aizdomātos par to, ka pabalsts nav alga. Pabalsts ir pabalsts konkrētā terminētā brīža situācijā. Ir laiks mainīt šīs lietas.” □

UZZIŅAI

Administratīvā procesa likuma 15. pantā noteikta šāda hierarhija:

- 1) Satversme;
- 2) likums;
- 3) Ministru kabineta noteikumi;
- 4) pašvaldību saistošie noteikumi.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas metodiskajā materiālā par saistošo noteikumu konsolidēšanu teikts, ka atbilstoši labas pārvaldības principam, publicējot saistošos noteikumus pašvaldības tīmekļa vietnē, ir vēlams ievērot šādas prasības:

- hronoloģiskā secībā publicēt gan visas konkrētu saistošo noteikumu konsolidētās redakcijas, gan saistošajos noteikumos veiktos grozījumus, norādot, kad katra no konsolidētajām redakcijām stājusies spēkā un kura no tām ir spēkā esošā;

- norādīt saistošo noteikumu spēkā esības statusu (“spēkā esošs”, “vēl nav spēkā”, “zaudējis spēku” vai “spēkā neesošs”);

- norādīt saistošo noteikumu oficiālās publikācijas avotu (izdevumu, numuru, datumu);

- saistošos noteikumus tematiski grupēt.

Saistošo noteikumu arhīvu būtu nepieciešams pastāvīgi uzturēt, iekļaujot tajā visus jaunākos grozījumus. Tīmekļa vietnē izveidoto saīsu integrāti vēlams saglabāt ilgtermiņā, nodrošinot, ka saites saglabā funkcionālītāti arī tad, ja tīmekļa vietnē esošie dati tiek migrēti citviet.

Lappusi sagatavojis
JĀNIS GABRĀNS

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds